

A pásztortáska fajtái.
Varietates Bursae pastoris.
Auctore Vinc. de Borbás.

Hogy a természetben a tőalakból nem csak lassan és hosszas időn keresztül válik ki új alak, hanem hirtelen a szemünk láttára is, a Természettudományi Közlöny 1901. 557—62. o. a pásztortáskával példáztuk. A gyors alakulás az ember keze ügyében, a kertben folyik, de a vadon termő pásztortáska, a változatosságot tekintve, a kerti alakuló termékkel majdnem versenyt folytat, csak nincs neki kiváló feltűnősége, hogy alakulása akárkinek könnyen a szemébe tűnjék. Ez a fű meg űő majd minden helyen, a sovány szíken meg a sívár homokon ép úgy, mint a kövér földben vagy a havason, de a sovány helyen gyakran picike marad.

A pásztortáska a bántatlan füves mezőn az ott küzdő régibb polgárokkal csak ritkán lép szövetkezetbe, a kötött talaj kövér mezejének gyakran olyan helyén látjuk, ahol a földet felbontották vagy átalakították, tehát a füvek szövetkezetét megsemmisítették, beiszapolt helyen, szekérút mentén, kerékvágásban, elhagyott tűzhelyen stb. De legjobban szereti az ember nyomdokát, a jó, megmunkált földet vagy a tenyészetnek más javult lehetőségét az ember tanyája körül. Leggyakrabban látjuk mint gyomot virág közt, veteményben s a

Dass in der Natur aus einer Stammform eine neue Form nicht nur durch langsame Differenzierung, sondern manchmal plötzlich vor unseren Augen entsteht, dafür habe ich in Term. tud. Közl. 1901, p. 557—562 aus der Gattung *Bursa* ein Beispiel erwähnt. Rasche Veränderungen durch Vermittlung von Menschenhand beobachten wir in Gärten; das wildwachsende Hirtentäschchen concurrirt in Bezug auf Variabilität beinahe mit Gartenprodukten, nur fällt sein Formenreichtum nicht Jedermann so leicht ins Auge. Dieses Kraut wächst fast an jedem Orte; es verträgt den dünnen Natronboden, den Fingssand, die fette Gartenerde und den Alpenboden, nur bleibt es an mageren Orten meistens klein.

Das Hirtentäschchen tritt nur selten in Genossenschafts-Verbindungen der geschlossenen Wiesenbestände ein; wir sehen es dagegen oft an Stellen, wo der enge Schluss einer Formation unterbrochen wurde, also an frischen Aufwürfen, Aufgrabungen, Anschwämmungen, an Strassenrändern, verlassenen Brandstellen etc. Am liebsten folgt es den Fusstapfen des Menschen und bevorzugt die zur Kultur vorbereitete Erde oder andere sein Vorkommen begünstigende Umstände in der Nähe der menschlichen Behausung. Wir sehen es wohl

botanikus részéről a mellőztetést azzal érdemlette ki, hogy ő kedveskedni akarva mindennütt a szeme előtt van, de a botanikus a ritkább növényekben szeret gyönyörködni.

Talán ezután gyakrabban megnézik, legalább a termését. A pásztortáskának, mint az emberi kulturát követő fűnek, egy része sem marad változatlanul. A változás sorozatát tekintve még a *Bursa grandiflora* is alig figyelemre méltóbb más eltérésnél. Fiume körül gyűjthetünk olyant, a mely nagyobb fehér virágával a *Bursa grandiflora* felé hőzeledik. Erdemesebb eltérései azonban leginkább a déli termőhelylyel függnek össze. Németországban kevésbé változatos, hazánkban, kivált a mediterrán vidéken, valamint a Balkánon a változatosága gyarapszik és érdekesebb. Az eltérés továbbá az évszakhoz kevésbé alkalmazkodik, tavasztól késő őszig virít és gyümölcsözik, de eltérő bélyege az évszakkal nem kapcsolatos (Cfr. *B. rubellam* p. 23.)

am häufigsten als Garten- oder Acker-Unkraut; die Vernachlässigung von Seiten der Botaniker hat es sich wohl hauptsächlich durch seine allgemeine Verbreitung zugezogen, da sich doch die Botaniker viel lieber mit seltenen Pflanzen beschäftigen.

Vielleicht trägt dieser Aufsatz dazu bei, um die Aufmerksamkeit auf den Formenreichtum dieser Gattung insbesondere in Bezug auf ihre Früchte zu lenken. Das Hirtentäschchen ist so variabel, dass sich die Veränderungen so zu sagen auf alle Teile der Pflanze erstrecken. In Anbetracht dieser Variabilität ist sogar *Bursa grandiflora* kaum auffällender als andere Abweichungen. Um Fiume findet man Exemplare, welche sich durch die grösseren weissen Blüten der *Bursa grandiflora* nähern. Die auffällenderen Abweichungen kommen jedoch hauptsächlich an südlicheren Standorten vor: in Deutschland ist es wenig veränderlich; in Ungarn, besonders im Mittelmeergebiet, ferner auf der Balkanhalbinsel nimmt die Variabilität zu und wird interessanter. Es blüht und fruchtet vom Frühjahr bis in den Spätherbst, und die abweichenden Formen sind von der Saison unabhängig.

Bursa pastoris (L.) variat:

a) *Quod propagationem attinet.*

1. *B. rosulans* BOEB. ined. Varietates *B. pastoris* omnes aenuae, agemmae; at exunte autumno, in arvis Budae exemplaria invenies, ex quorum axillis inferioribus rosulae innovationis enatae sunt perhiantes, sero autumno aut vere radicem agentes,

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1902

Band/Volume: [1](#)

Autor(en)/Author(s): Borbas [Borbás] Vincenz von

Artikel/Article: [Varietates Borsáé pastoris 17-18](#)